

વિભાગ-મી

- 1) બ) ડૉ. આર્. પી. હેમર્ષ (૨) વ) ઈમાર્શિય દુર્ગમ
- 3) બ) ડાઉન્હાર્ટ (૫) ફ) વ) રિપબ્લાનિક
- 5) ડ) ટાઇટ પ્રાસન્સ (6) વ) આર્થિક વ્યવસ્થા
- 7) વ) સ્પષ્ટતા (૬) બ) હર્સ્ટ સર્વેયર
- 9) વ) ૨૨ માર્ચ (10) ડ) વિદ્ય દર્શનશિલ્પ.

વિભાગ-બી

- 11) "વર્ગસંઘર્ષ" એવો સામાજીક પ્રક્રિયા છે. માનવસમાજના સાજ સુધના ઈતિહાસ વર્ગસંઘર્ષના ઈતિહાસ છે."
- 12) પ્રત્યેક આર્થિક વર્ગ એક દરજ્જા સમૂહ છે. સમાજ દરજ્જા દરમિયાન વ્યક્તિઓ તેનાં સાથે એક સામાજિક વર્ગ બને છે.
- 13) સમાજજીવનની જુદી જુદી પરિસ્થિતિઓમાં વ્યક્તિઓ દ્વારા કરવામાં આવતા વર્તનની ચોક્કસ કે અચોક્કસ ગતિ કરતાં સામાજિક નિયમો.
- 14) 1) સાંસ્કૃતિકતા (૨) સામાજિક નિયંત્રણ એક પ્રક્રિયા તરીકે (૩) વિવિધતા.
- 15) 1) વિભિન્ન ભાગો વચ્ચે પૂરક-પરોપકાર (૨) સામાજિક વ્યવસ્થામાં સ્થિરતા (૩) સામાજિક વ્યવસ્થામાં પવિત્રતા.
- 16) દરેક વ્યક્તિના 'રચ' ની કલ્પના છે. દરેકમાં ભવિષ્યકાળનાં સંદર્ભ છે દરેક એક વર્તમાનકાળમાં સરિત્તવ દરમિયાન મધી સૌથી ભવિષ્યની સ્થિતિ ને કલ્પના કરી જાણી શકાય છે.
- 17) 1) પ્રત્યક્ સંઘર્ષ અને પર્વત સંઘર્ષ (૨) સાંક્રીક સંઘર્ષ અને સંક્રમણ સંઘર્ષ (૩) વ્યક્તિગત સંઘર્ષ અને જુદા સંઘર્ષ (4) સાંક્રીક સંઘર્ષ અને ભાષ્ય સંઘર્ષ.
- 18) સ્વભાવની પ્રયુક્તિ એ સામાજિક સંબંધોમાં માણેલી સંક્રમિત કરવાની સગવડની પ્રયુક્તિ છે. સંબંધો વિષયના અનુસંધાનમાં કોઈકે સ્વભાવની પ્રયોગની યાજી કે પદક.
- 19) જે સભ્યોમાં વસ્તી કે સમાજના પ્રતિનિધિત્વ દરમિયાન વાચી વ્યક્તિઓ વચ્ચે હોય તેને.
- 20) 1) સાંક્રીક પર્યાવરણ (૨) સામાજિક પર્યાવરણ (૩) સાંસ્કૃતિક પર્યાવરણ.

વિભાગ-૯

- ૨૧) ૧) સન. સ. સુખી (૨) ડૉ. દલિયારલાલ પ્રાગજીભાઈ દેસાઈ (૩) ડૉ. સાર્થ. પી. દેસાઈ (૪) ડૉ. લક્ષ્મણકુમાર દેસાઈ (૫) નીલાલકૃષ્ણ દેસાઈ (૬) તારાલકૃષ્ણ પરેલ (૭) ડૉ. સમ. ડાહ.
- ૨૨) ૧) ગ્રામીણ (૨) નગર (૩) કુટુંબનું (૪) શિક્ષકાનું (૫) પ્રાદેશિક (૬) સંવિદ્યુતિક (૭) જ્ઞાનનું (૮) આરોગ્ય અને આયુષ્યનું (૯) સામાજિક (૧૦) સમાજસેવકી મનોવિજ્ઞાન (૧૧) ધર્મનું (૧૨) મહિલાશક્તિ (૧૩) સાહિત્યનું (૧૪) વિદ્યાનું (૧૫) યુવાનનું (૧૬) કાનૂનનું (૧૭) મન્યાયનું (૧૮) જાતિનું
- ૨૩) ૧) સામાજિક સંબંધો (૨) સમાનતા અને વિભિન્નતા (૩) જુદાં-જુદાં જૂથો અને પરાજૂથો (૪) સામાજિક નિયંત્રણ (૫) આગવ્ય (૬) પરિવર્તન.
- ૨૪) માનવીય પોતાના જીવહાર આપણા, આપણા જાળવણા, સંબંધો જાળવણા અને માટે કરવાઈ સંસ્કારો ગણી કરી છે. આ સંસ્કારો દ્વારા સામાજિક સંબંધો શિક્ષક અને છે. આ સંસ્કારો મેદવની વ્યક્તિ સામાજિક ક્રિયા કરી છે. જે બીજા વ્યક્તિ સમજી શકે છે આ ક્રિયાઓ--
- ૨૫) સ્વરચનામાં વ્યક્તિ સવળા જૂથનું સમાજ-પરિવર્તન દર્શાવતી પ્રક્રિયા છે. દરેક સમાજમાં વસ્તી ગણકીય અને આર્થિક પરિસ્થિતિ તથા સામાજિક વિસ્તારમાં ફરતે સંજોગો સ્વરૂપે વાર્ય છે સામાજિક રચનામાં જીવંત રહેવા માટે આ બધાં પરિવર્તનો વાપરે સવલુકલને સાધનું જરૂરી છે જેમાંથી સામાજિક ગતિશીલતાની પ્રક્રિયા ઉદ્ભવે છે સામગતિશીલતા સમાજમાં રહેલી તકોના અસ્તિત્વ અને અભાવને દર્શાવે છે. આ ગતિશીલતા વ્યક્તિ સવળા જૂથ સહી સામાજિક દરજ્જામાંથી બીજા સામાજિક દરજ્જા તરફ ગતિ કરે છે.

26) જે પદાર્થોને સાપડો નથી આંખે નહીં ઢાકીએ છીએ અને એકાંક ઢાકીએ છીએ એ પદાર્થો સમાવેશ 'લૈંગિક સંસ્કૃતિમાં' સાથે છે.

લૈંગિક સામગ્રીમાં ચંપી, સાધના, વાસણો, મકાનો, માર્ગો, પુસ્તકો, કલાકૃતિ, વસ્ત્રો, વાહનો, ગણચર્યા, ખાદ્યસામગ્રી, દવાઓ વગેરે સામાન્ય છે.

અથવા

1) સંસ્કૃતિ જીવનશૈલી છે. (2) શીખવાની વર્તણૂક છે. (3) માનવીના સમાજ જીવનની સાગતી પેદાશ છે. (4) સંસ્કૃતિ સામ્રાજ્ય, વિદ્યાસચીમતા અને પરિવાર-શીલતા ધરાવે છે. (5) સંસ્કૃતિ હવતાપરિત વર્તે વાટે છે. (6) સંસ્કૃતિના સંચય સાથે છે.

27) 1) મહિલા અને પુરુષ વચ્ચેના જાનિય સંબંધો. 2) વચ્ચેના પ્રવાહ (3) સરવિવાહ (4) વંશાવલી 5) સાર્વિક સહભાગીપણું.

અથવા

1) વર્ગ સમાનતા (2) જીવ-નીચના સ્ત્રીકાર (3) સમાજ સામાજિક દરજ્જો (4) સંતર્કન (5) વર્ગનું સંક્રમ કુટુંબ (6) સમાજ જીવનશૈલી 7) સ્વાયંચલિત.

28) 1) સંબોધન વિષયની પસંદગી (2) સંબોધન સાચાંજન (3) જિપ્સાપનાનું નિર્માણ (4) માહિતી એકમિકરણની પ્રયુક્તિની પસંદગી 5) માહિતીનું એકમિકરણ (6) માહિતીનું વર્ગિકરણ અને પુસ્તકરણ (7) સંબોધનના તારણો અને સામાજિકરણ.

29) 1) સનુકુલન, દરોચ પ્રારિત, સજાવાળ અને સ્થાનની જાળવણી અને તંગશીલી નિવારણો.

2) લૈંગિક વ્યવસ્થા (3) વ્યક્તિમત્તાની વ્યવસ્થા (3) સામાજિક વ્યવસ્થા (4) સાંસ્કૃતિક વ્યવસ્થા.

3) 1) હવા 2) જળ 3) જમીન 4) સૌંદર્ય, સ્વાસ્થ્ય અને દેવતા (5) કિમ્બોતારાઈ મૂલ્યરૂપ.

વિભાગ-૨

૩૨) ભારતમાં સમાજવાદકાની રીતે પ્રથમ અભ્યાસ ઈ.સ. ૧૯૧૬ માં મુંબઈ વિશ્વ વિદ્યાલયમાં પ્રો. પેટ્રિક ગિડલના અધ્યક્ષપદે અનુસ્નાતક વિભાગમાં શરૂ કરાયો.

→ ૧૯૨૫ માં વોલિન્ટ સમાજીય ધૂરે મુંબઈ વિશ્વવિદ્યાલયના અધ્યક્ષ બન્યા.

→ ડૉ. ધૂરે ૧૯૫૨ માં સ્વાયંત્રીની ઈન્ડિયન સાંશિકાલોજિકલ સામાજીકી ના પ્રવૃત્તાકાળ 'સાંશિકાલોજિકલ લુલોટિંગ' માં મુખ્ય અંગ્રાહક, આધુનિક સમાજવાદકાની નીચાર કર્યાં. ૬૬ જેવાં વિદ્યાવિનાયકે વીરંચાડીની ડિગ્રી પ્રાપ્ત કરી છે.

→ ૧૯૧૭ માં કોમકતામાં હજંવનનાથ કીલના પ્રવલોપી અર્થવાદકાની વાવે સમાજવાદકા વિષયનું અભ્યાસ શરૂ.

→ ભાગવડીમાં રાધાકમાલ મુખરજી અને ડી.પી. મુખરજી.

→ મૂડોમાં ડૉ. ઈરાપતી કવે

→ ગાંધીજી, આર્નેસ્ટ નેવા સમાજવુદાચકી

→ ૧૯૫૭ માં અને વિશ્વવિદ્યાલયમાં આ વિષયને સ્થાપ.

૩૩) સમગ્ર સમાજવ્યવસ્થાને સંગઠિત રાખતી અને રડાવી રાખતી રીતે અર્થ - સામાજિક નિયંત્રણ.

મકાલુ :- (૧) આર્થિકતા (૨) સામાજિક નિયંત્રણ
એક પ્રક્રિયા તરીકે (૩) વિવિધતા.

૩૫) ૧) સામાજિક દરજ્જાવાની સમૂહ (૨) સામાજિક નુમિકાવાની સમૂહ (૩) સામાજિક ધોવણી

૩૬) ૧) ઉચ્ચાંતિ સ્વરૂપનું રાષ્ટ્રીય પરિવર્તન (૨) આરોહ - અવરોહ સ્વરૂપનું પરિવર્તન (૩) અધિક સ્વરૂપનું પરિવર્તન

અથવા

૧) આર્થિકતા (૨) માધ્યમાં વસાવ

૩) દરજ્જામાં વધવાવ સૂચવતી પ્રક્રિયા.

૩૬) ૧) સંસ્કૃતિ જીવનશૈલી છે (૨) સંસ્કૃતિ શ્રીખંડી વર્ણવૂડ છે (૩) સંસ્કૃતિ માનવજીવનની આગવી પદાથ છે (૪) સંસ્કૃતિ સામક્ય, વિકાસશીલતા અને પરિવર્તનશીલતા દેરાઈ છે (૫) સંસ્કૃતિ હસ્તાંતરિત વર્ધ શક છે (૬) સંસ્કૃતિનાં સંચય વાય છે.

૩૭) ૧) કુટુંબનું કદ નાનું લગભગ જાય છે. (૨) જ્વાળાદેહીનું કાર્ય ઘટતું જાય છે. (૩) પતિ-પત્ની વચ્ચેના સંબંધોમાં પરિવર્તન (૪) માતા-પિતા અને સંતાનો વચ્ચેના સંબંધો.

૫૬)

અથવા

૧) કુટુંબનું નૌલિક કાર્ય (૨) કુટુંબનું મનોવૈજ્ઞાનિક કાર્ય
 (૩) કુટુંબનું આર્થિક કાર્ય (૪) કુટુંબનું સામાજિક કાર્ય
 ૬) કુટુંબનું સાંસ્કૃતિક કાર્ય

વિભાગ - E

૩૮ કોઈ એક માનવસમાજના લૌકિક, સામાજિક અને ઉત્ક્રાંતિક વારસાને આધારે જે સમાજની સંસ્કૃતિ કહી શકાય છે.

→ સંસ્કૃતિ એટલે જીવન જીવવાની રીત-તમામ જ્ઞાન, માન્યતા, ઉભા, નીતિ, કાયદો, વિવાહ અને સમાજના સભ્ય તરીકે માનવીએ પ્રાપ્ત કરેલી યોગ્યતા તથા તેવાના સમાવેશ.

પ્રકારો :- ૧) લૌકિક સંસ્કૃતિ - માર્ગો, પુણ્ય, ક્રમિકૃતિ...
 આ પ્રાપ્ત કરવા માનવી પ્રયત્નો કરે છે અને તેવા સંબંધો માનવી સાથે જોડાય છે.

૨) અલૌકિક સંસ્કૃતિ: સામાજિક સંસ્કૃતિ. તેના બે પ્રકાર વિભાગ :-

૧) સાધનાત્મક અલૌકિક સંસ્કૃતિ - કુદરતની કૃતિઓના ઉપયોગને કારણે.

(ii) દૌરપુણ્ણત્મક અલૌકિક સંસ્કૃતિ :- કાયદા, વિવાહ, ક્રમિકૃતિ, ધર્મક્રિયા, વિધિ, શિરસ્ત્રા, શિક્ષણ, વિચારો.

૩૯) અર્થ - સમાજની સમગ્ર સામાજિક જરૂરિયાતોની પૂર્તિ માટે અને આંતરક્રિયાને માર્ગદર્શિત કરવાં દૌરપુણ્ણોનો સમૂહ.
 લક્ષણો :- (૧) વાસ્તુ અને વર્તનની રૂબ (૨) સાંસ્કૃતિક પ્રતિકા (૩) સાધન-સંગ્રહ (૪) વર્તનનાં દૌરપુણ્ણો
 ૬) વિચારસરણી

૪૦) ૧) સંશોધન વિષયની પસંદગી
 ૨) સંશોધન આયોજન (૩) ઉપકરણોનું નિર્માણ
 ૪) માહિતીનું સંગ્રહિકરણ (૬) માહિતી એકત્રીકરણની પ્રક્રિયાની પસંદગી (૭) માહિતીનું વર્ગીકરણ અને પુનઃવર્ગીકરણ
 ૭) સંશોધનના નારણા અને સામાજિકરણ.

- 41) 1) स्वायत्त संघ 2) जमीन एवं मानवश्रम
- 3) रूपा एवं मानवश्रम
- 4) भारी, प्रकीर्ण एवं मानवश्रम.

अथवा

- 1) जमीन पर प्रभाव
- 2) निरक्षरता पर असर
- 3) श्रमशक्ति पर असर
- 4) वायुमंडल पर असर
- 5) स्वास्थ्य पर असर
- 6) आरोग्य पर असर
- 7) सामाजिक संघर्ष पर असर
- 8) वनस्पति पर असर
- 9) पर्यावरण पर असर.

— X —